

strijski vejak. Vse sovražnosti na Koroškem se bile takoj ustavljene.

Teda Nemec ne pozna zvestobe. Nekaj ur pozneje, ko bi se naj odobrili končnoveljavní podpis, so se nemški odposlanci skesali, se začeli izgovarjati in sklicevati na nek koncem maja v Parizu po entanti izdan sklep, ki da je pozval obe stranki, naj izpraznita celovško kotlino. Naši odposlanci se pa izjavili, da je bila pogodba sklenjena pravnoveljavno. Sedaj se vrše pogajanja med vladama v Beogradu in na Dunaju, kojih izid še pa ni znan.

Kar se dela v Parizu . . .

Nemci godrajsjo, povečajo glave, težije in so skrajne nezadovoljni. Iz tega pa še ne sledi, da bi bili s pariškimi načrtom mi zadovoljni. Razmerno najugodnejše je še za Štajerako, a tudi tukaj bo treba marsikaj popraviti, oziroma pojasniti. — Predvsem je nejasno, kaj je z železnico Šaljje-Radgona. Razume se, da mora železnica, ki veže Maribor z Radgono, biti slovenska. V nasprotnem slučaju bi prišlo do naravnost neumnih posledic. Tako n. pr. bi morala kmečka mati, ki bi iz okolice Radgone hotela iti obiskat sina-dijaka v Mariboru, morala dati med potjo dva ali celo trikrat pregledati prtljago na državni meji in vsakokrat zamuditi približno dve uri! Ozamije, po katerem teče ta železnica, ni čisto naše, mi imamo na njem zgodovinske, zemljepisne, gospodarske in narodne pravice.

Nejasna je zadeva Prekmurja. Izgleda, kakor da bi nam hoteli prisediti del Prekmurja, a ne popolnoma do Sv. Gotharda. Torej bi razrezali še to najmanjšo vejo slovenskega plemena.

Nekaj naravnost gorostanskega se pripravlja na Koroškem. Koroške Slovence so raztrgali na štiri kose. Kanalsko dolino do Vrat hočejo brez vsakega pamisleka dati Italijanom. Beljaška okolica in Ziljska dolina bi menda ostala pri Nemcih (a so še neki skrivnostni pridržki, najbrže si laste pravico do te zemlje tudi Italijani), celovška kotlina bi mogoče prišla k Jugoslaviji, a imajo tudi tukaj še neke tajne pridržke, ljudsko glasovanje ali kaj podobnega. Samo Podjunako dolino bi brez pridržkov dali SHS. Barantanje za koroške Slovence bo eno najramotnejših poglavij v zgodovini pariške konference.

Boj za Banat.

Stari zgodovinski Banat, dežela, ki leži pri Beogradu onstran Donave, se deli na tri županije: toro utalsko, temeško in kraško-sverinsko. Prebivalstvo je bilo nekdanje čisto jugoslovansko in je živel pod srbskimi vojvodi. Radi tega se ta dežela tudi imenuje »Vojvodina«. Polgoma so bili Slovani iztrebljeni in v redovitate deželo so se preselile razne druge narodnosti, tako, da je sedaj prebivalstvo zelo mešano. Poleg Rumunov in Serbov prebivajo v Banatu Madžari, mnogo Nemcev, Jace, Slovaki, Rusini. Zanimivi so Krašovani in Sekci, dva jugoslovanska plemena katoliške vere, a različna od Hrvatov in Srbov. Za lepi Banat je hud prepir med Rumuni in Srbi. V Parizu so deželo razdelili. Kjer je več Srbov, pripada Srbiji, kjer pa več Rumunov, Rumunski. Zoper te odločitve je med Rumunci veliko razburjenje in se

Minister privoli, norec vstane in se oblece, minister pa sleče z zlatom obšiti frak, položi poleg sebe na tla veliko umetno špansko vlasuljo, odloži velikanski beli ovratnik, ki je izgledal kakor krožnik, sezuje tesno k bedrim napete hlače in se vsede na jaje. Norec ga se poduči, kako naj meša in kako naj govori: kol kol kol — ter odide.

Priđe h kralju . . .

Kralj skoči s prestola, zlata krona se mu porvence na glavi, z žezlom zadane ob zid, da se mu odloži špica, ko zagleda ljubljanskega norca.

Kje si bil, dragi moj norec? Ne veš, kako težko je bilo vladanje brez tebe . . .

Norec pa položi prst na usta:

Pst! . . .

Kaj pa je zope?

Veliko čudo! Pojdite z mano, da vam pokazam . . .

To bo zopet nekaj posebnega! — zavpije kralj, si popravi na glavi krono, zadrigne pri blaščih nasmuice, vrže čez rame škrlatni plašč — vse je naredil sam in ni čakal, da bi ga napravili njegovi dvorni hiapci — potem pa zakliče

groze, da zapuste Pariz, ako ne dobe celega Banata. Zlasti je boj za mesto Temešvar, ki je po večini nemško, a Nemci žele, da bi se jim dala pravica glasovanja. V tem slučaju bi glasovali za Srbe in proti Rumunom.

Madžari in Čehi v boju.

Med Madžari in Čehoslovaki se bije zadnje dni na slovaški zemlji huda borba. Madžari imajo dobro organizirano armado pod vodstvom maršalov Boreviča in Kőveša. Do 9. junija so Madžari zasedli zopet polovico slovaškega ozemlja. Madžari strahovito divjajo po Slovaškem. Ropajo, morijo in požigajo tako kot so počenjali Nemci na Slovenskem Koroškem. Antanta je ragrozila Madžarom s hudo kaznijo, če takoj ne ustavijo sovražnosti proti Čehom.

Povsod enaki.

Na albanski meji in v Ljami so se pojavile albanske čete, ki delajo napade preko meje v Staro Srbijo. Srbske obmejne straže so o krepiljene. Uspehov albanski napadi niso imeli nobenih. Od ujetih Arnavtov se je dogajalo, da organizirajo to četovanje isški provokaterji.

V Čraigrori so se vgnečili Lahi brez vsakega povoda in pravice v primorskih mestih: Dultin, Bar, Vir, Pazax. Od tu organizirajo arnavske roparske čete in podkupujejo črnogorske slabe značaje, da delajo nemire po črnogorskih obmejnih krajih. Kačar so oblasti taki topti za petami, zbežli preko meje k Italijanom, da se vrne pri drugi priliki.

Še nekaj o denarju.

Slišijo se glasovi, naj bi se zamenjala avstrijska krona za novi srbski dinar, krona za dinar. Sliši se lepo, toda potem bi bilo med ljudstvom ravno toliko dinarjev, kakor sedaj kron in imeli bi isto veljavo, kakor sedaj krona. Denar bi imel ravnotako malo veljave, kakor sedaj, draginja bi bila vsled tega ista. Kdor bi imel obilo dinarjev, bi živel dobro, kdor prodaja, bo z zadovoljstvom štel papirje, kdor ima stalno plačo v denarju, bo vzdihoval, kdor kupuje, bo delal prestrašen obrz. Vse kot sedaj. Taka zamenjava bi bila samo neko slepilo bogatašev, s katerim bi ljudstvu natvezli, da se je neka denarna ureditev izvršila, v resnici bi pa ne bilo nobene. Ako se zamenja en dinar za tri krona, tudi ne bo veliko pomagano. Denarja bo imel vsakdo dve tretjini manj, na to pa trikrat več vrednega. Seveda je nevarnost, da bi hoteli prodajalci prodajati vse eno po starih cenah, a to bi bilo mogoče preprečiti. Kdor prodaja, bi bil na istem, na boljšem bi bil, kdor ima plačo v denarju (delavci, uradniki itd.) ker bi potem dobil denar, ki bi več plačal.

Mimogrede se je treba še dotakniti vprašanja, kaj s starimi dinarji? Ali naj se zamenja en star dinar za enega novega, kar bi mnogi pri nas želeli. Poslednje bi bilo pač neizvršljivo, ker stari srbski dinar ima na denarnem trgu veliko večjo vrednost, kot krona. Ako bi hoteli postaviti dinar na isto stopinjo s krono, ne bo nikdo zamenjal dinarja, ampak ga bo raje utihotapil čez mejo. Bilo bi tudi krivično. Stari srbski dinar ima čisto

kraljici, ki je v sosednji dvorani sedela na zlatem prestolu:

Urša hitre! Norca imamo, pokszal bo nekaj imenitnega.

Tudi kraljica skoči nasenkrat s svojega prestola, glas gre iz dvorane v dvorano, kralju se zbera vsi, kar je služabnikov in služabnic na dvoru, ter grede: kralj naprej, kraljica za njim, po tem vsi dvoraki služabniki in služabnice, drug za drugim, za norec kaže pot. Prehediho hodnik za hodnikom, stopnjice za stopnjicami, vedno dalje in vedno višje gori proti podstrešju, norec odpre vrata na podstrešje, motajo se med starimi košarstni, polemljenimi omarami, starodavnimi presteli in drugo tako ropotijo vedno dalje proti zadajemu kotu. Tu najdejo na malih vrticah zapisano besedo:

Veliko čudo!

Norec odpre vratica rekoč: »Veliko čudo! Veličanstvo, poglejte, kako vaš minister jsjca vali!«

A v kotu je sedel na jajcih minister popolnoma slečen in kokodakal: kol kol kol!

Od onega časa velja na Španskem pregovor: Minister jsjca vali! — če se hoče reči, da se godi nekaj posebno čudnega.

drugačno podlago kredita, kot naša krona, namreč države. Tam je država in sicer entanti prijateljska država, mi smo del sovražne Avstrije, ki veljamo le, v kolikor smo združeni s Srbijo. Brez zveze s Srbijo bi stali mi v ravno takem ali še hušjem denarnem polomu, kakor Nemška Avstrija. Kot sovražniki bi amerali provzeti del avstrijskih dolgov in vojne odškodnine ne samo drugim državam, nego tudi Srbiji. Sovražnik bi zasedel naše železnice, naše rudnike, gozde itd. Dinar je več vreden nego krona, ker ga podpira srbska državna organizacija in srbski vojni meč. Ali naj srbski kmet, ki se sedaj na Koroškem vojskuje za Slovence, izgubi tretjino svojega denarja zato, da ne bo izgubil nemškutaraki gospod, ki je svojega sina poslal v Nemško Avstrijo, da se vojskuje proti nam? Sicer je pa to vprašanje brez posebne važnosti, ker starih srbskih dinarjev v razmerju s kronami ni veliko. Saj jih je že avstrijska vlada, ko je zasedla Srbijo, zamenjala s kronami.

Ako zamenjamo krono za dinar, bo ostalo vse pri starem, to se pravi denarneži bodo stali dobro, reveži pa slabo. Ako zamenjamo tri krona za en dinar, bodo trpeli vsi enako. Kdor si je pridobil denar med vojske ali kdor ga ima zelo mnogo bo trpel lahko, kdor si je pridobil pred vojsko ali ima prihrankov malo, bo trpel težko. Denarne vprašanje pa s tem še ne bo rešeno. Denarno vprašanje je mogoče rešiti samo za sledeči podlagi: Manj spornatega denarja med ljudmi, več zlatega! Papirnati denar je treba potegniti v znatnem delu iz prometa in gledati je treba, da pride zlato v deželo. Prvo bi se dalo doseči s delno sli celotne oddaje premoženja. Tejerodnim veleposesnikom, podjetnikom, kapitalistom naj bi se zaseglo njihovo premoženje brez vsake odškodnine. Odškoduje naj jih država, kateri pripadajo, če hoče in more. Neprimer tovarna naj se spremeni v zadržno podjetje. Delež bi imeli delavci, ki delajo v tovarni in doleže bi izplačevali od zaslužka v tedenskih obrokih. Država bi dotični papirni denar katerega bi dobila za deleže, sproti uničevala in na ta način bi bilo denarja vedno manj, a vedno več vreden. A tudi domačim državljanom bi morali vzeti premoženje, ki presega neko gotovo višino. Samo na ta način bi zamogli prepričati našega delavca, majhnega in srednjega kmeta in razne uslužbeniške sloje, ter odpreti pot trgovini in obrtnosti. Seveda bo treba, preden pride do tako radikalne poteze mnogo težkih političnih bojov z našimi kapitalisti, ki bodo skušali odvaliti bremena glavno na plača nižjih in srednjih stanov. Na Hrvaškem imajo judovski kapitalisti in madžaronski grofi veliko moč, v Bosni se računa z vplivom turških veleposesnikov, begov, glavne asprotnike bomo pa imeli v bogatih predstaviteljih Banata in Bačke. Seveda tudi pri nas na Slovenskem ne pojde brez socialnih bojov.

Zmanjšati število papirja in pritegniti v državo zlato! Posejilo ni še nobena rešitev, ker od posejila je treba pisčavati obvesti. Zlato bo prišlo v državo, ako bomo več uvažali nego uvažali. Za izvajanje bomo imeli na primer: les, premog, razne poljske pridelke (tobak, vino, opij, ječno sadje in selerjavo itd). Razviti moramo tudi obrt, ustanavljati tovarne, da ne bo treba mnogo uvažati iz tujine, obratno, da bomo marsikaj izvažali. Francozi so vrgli nad ljudstvo geslo: »delavnost, varčnost, treznost!« Narod, ki bo najboljši delaven in sicer dobitkonočno delaven, varčen in trezen, si bo tudi najpreje opomogel iz splošnega denarnega poloma. Sledajle bomo s motrenim delom, varčnostjo in treznostjo privedli do denarnega ravnotežja, vendar ne brez težkih sunkov v žepu kapitalistov. Ne se torej dati preslepiti od fres, ki sedaj trče po zraku in imajo samo namen preslepti ljudi, da ne bi sahtevali temeljite rešitve denarnega vprašanja s tem, da posejemo globoko v žepu onih, ki so doslej izjemali droge.

Srebrni delavski jubilej.

Dne 15. junija t. l. praznuje slov. krščansko socialno delavstvo petindvajseti taico odkar se je ustanovilo njih prvo delavsko društvo.

Neko nedeljo, bilo je 15. junija l. 1894 je romala truma slovenskih delavcev na Šmarno goro pri Ljubljani k Mariji Čudodelaici. Po opravljeni pobožnosti pred Materjo Božjo so se podali pod goro v Tacen v Žibertovo gostilno. Tam je dr. Krek, ki je bil takrat še stolni vikar v Ljubljani, delavstvo nagovoril in mu naslikal, kako bi bilo delavstvo veliko na boljšem, ko bi bili združeni. Delavstvo je z navdušenjem sprejelo idejo m'adega vikarja